Östergötland
Rammarkind hd
V. Husby s:n
1925

1491

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1. 1.

Fornborgar.

Karl Frid, Gäversta brink i V.Husby socken, Östergötland, lantarbetare, född och bott där hela sitt liv. Fadern var knekt. Var född 1846. Frid berättade:

På den närbelägna fornborgen, lilla borgen, skall det finnas järnringar. En ko blev bergtagen på den i två dagar, kunde ej finnas på två dagar, men hennes kalv var inte bergtagen.

På den stora borgen, Degensborg (fornborgar är flera stycken i denna trakt) synes ibland en förtrollad trädgård. Tager någon av frukten med sig i fickorna, så kommer han ej dän.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
8. 2.

Jultro.

Varje julnatt har till för några år sedan brun- Ljus på ett
nit 2 á 3 ljus på ett berg i närheten av hans hem. Berget är norr berg.
om Klämma sluss, Göta kanal.

De döda firade julotta klockan tolv julnatten De dödas jul-
i kyrkorna. otta.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
3. 3.

St.Ragnhild.

St.Ragnhildsbilden i Söderköpings vattenkuranstalt måste väl vårdas och underhållas, ty eljest torkar brunnskällan ut i Söderköping. Ragnhild synes på sin bild med degiga händer. Hon greps då hon gjorde deg och fördes som hon var till avrättsplatsen.

En skräddare Vilhelm Västerholm, född i Drothem invid Söderköping på 1830-talet, som sydde åt undertecknads föräldrar, berättade i min barndom, att Ragnhildsbilden nedtogs en gång från sin plats i brunnshuset,Söderköping. En förfärlig översvämning blev följden,i det källan började hastigt öka sin vattenmängd. Fjäderkläder stoppades emellertid i källam,men först sedan bilden åter kommit upp, så upphörde källans oerhörda vattenflöde.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
4. 4.

1491

Isak Johansson, född 1846 i Solberga socken, Jönköpings län, f.d. lantbrukare, arrenderat en tid prästgården i Hult, Norra Solberga socken, Småland, nu boende Johannesberg, Jonstorp, St. Johannes, Norrköping.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
5. 5.

Tröskning.

Då jag tjänade hos en bonde i Solberga socken fick vi gå upp klockan 1 f.m. och tröska otta (slagtröska). Då tröskan var slut, så fick vi munkar,plättar. Hos en del bönder så lades, då säden inkördes, en butelj brännvin i botten på sädesbingen. Då tröskan tog slut, så fick tröskarna detta brännvin som belöning.

Emellan julen och till Tjugondagen så förekom ej något otte- eller kvällsarbete, utan då skulle man roa sig.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
6. 6.

Jultro och julseder.

Julottan.

Julottan började klockan fem på morgonen. Vid hemkomsten skulle man giva kreaturen att smaka julbrödet, som legat på bordet julnatten, ty då blev god tur.

De dödas julotta.

Mitt i julnatten firade de döda sin julotta. Man kunde märka det genom att det syntes svaga spår av mull i bänkarna.

Ljus brinnande julnatten.

Ett stort ljus fick brinna i hemmet hela julnatten. Det, som blev över av detta ljus, användes att smörja sig med under året vid påkommen sjukdom.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
N 7.

Midsommarafton

restes en stor midsommarstång, som alltid målades röd var gång innan han restes och fick stå till året därpå, då han nedtogs, målades igen och så ånyo restes midsommarafton.

Skriv endast på denna sida!

N. Solberga sn. } Sm

1491

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8. 8.

Tomtar

fanns. En del bönder hade kontrakt med tomtarna, och dem gjorde tomtarna rika. Men förargade man tomtarna, då drog de ifrån gården, så ägaren blev fattig.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
9. 9.

Skydda kreaturen mot trolldom.

Då kreaturen på våren skulle släppas på bete, så lades stål eller ett eggvasst föremål på tröskeln, som kreaturen skulle gå över.

(Uppt:s anm.) I V.Husby,Östergötland lever ännu en bondhustru, som man med säkerhet vet lade stål men helst en stålkniv på tröskeln för kreaturen att kliva över, då de skulle släppas på bete. - Berättat för undertecknad av en hennes granne, lägenhetsägaren Klas Krön, Perstorp,V.Husby, där det skedde. Stället hette Höjarum, mindre gård i V.Husby (namnen få ej offentliggöras). De åsyftade leva ännu år 1924.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
10. 10.

De dödas julotta.

Maria Johansson, hustru till förut nämnde Isak Johansson och samma adress och bostad som han, född 1850 i Hörda socken i Småland, hade hört av sin mor, att de döda höll julotta i kyrkan. Hennes mor berättade henne, att hon hört, att ett fruntimmer kom för tidigt till kyrkan julnatten, och då hon fann kyrkan upplyst, så gick hon in. Det var där full julotta, men folket hade inga huvuden. En nyligen död kvinna, som hon kände igen, sade emellertid till henne att gå ut men lämna sin kappa i kyrkan. Den levande kvinna gjorde så, och då hon gick in efter kappan, sedan de dödas gudstjänst var slut, så var den totalt sönderhackad. Hon antog, att de döda velat döda henne, men tagit kappan för henne själv.

(Uppt:s anm.) Att de döda firade julotta mitt i julnatten känner flertalet gamla till och har själva trott.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Min mor kände dylika sägner. Den viktigaste meddelad förra vintern 1923-24 och skall finnas i Folkminnesarkivet. Om man julottan noga synade bänkarna och torkade väl med en näsduk, så fann man mull, som bevisade, att de döda hållit gudstjänst.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
12.12.

Kläda ut sig till död.

En kvinna, berättade Maria Johanssons mor för sin dotter, gift Johansson, klädde ut sig och ville se ut som en död, men mötte något otäckt, vad talte hon aldrig om, men sade, att hon aldrig ville agera död mer.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
13 18.

Varsel julnatten.

Fru Maria Johansson berättade vidare, att det var vanligt, att julnatten fick ett eller flera ljus brinna hela natten. Slocknade ljuset eller ett av ljusen, skulle någon i familjen dö under kommande år.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
1491

1491

Ekorre stannar vattenverk.

Adolf Broman, f.d. Tegelslagare, Loddby, Drothems socken, född i Falerum, Kalmar län 1850 och bosatt i V. Husby och i 30 år i Drothem, berättade:

Min far var bekant med en gubbe, som arbetade på ett litet gammaldags pappersbruk i Falerum, och denna gubbe omtalade för min far, att då han en gång hade nattskift, så stannade hela verket på en gång. Gubben, min fars sagesman, såg då efter och fick se en liten ekorre sitta och hålla vattenhjulet med tassarna. "Jasså, är det på det viset", sa fars sagesman och gick efter en skopa kokhett vatten och slog över ekorren. Verket gick då i gång med sådan fart, så var kugge i hjulen rök, gick sönder.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
15:15

Spöken.

Adolf Bromans hustru, Albertina Broman, född i Ljungs socken 1849, gift med Broman i 50 år, berättade:

Min far såg spöken vid Ljung. Det går två broar över strömmen vid parken, och på den ena av dem påstod far, att han såg hela trupper av människor gå om nätterna med käppar i händerna, hällna upprätt.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
16 E

1491

Julseder.

Rikard Johansson, Handlande i Norrköping, född 1894 i Ödeshögs socken, fadern lantbrukare och själv till en 25 års ålder varit hemma som faderns hjälp, berättade:

Bättre foder åt kreaturen.

Min mormor, född och hela sitt liv bosatt i Ödeshögs socken i Östergötland, talade om, att i hennes ungdom så var julafton fick kreaturen bättre foder och så sades till dem: "Jag skall tala om för er, att nu är det jul."

Julottan.

Julottan hade de kyrkobesökande brått hem, ty den, som kom först hem av bönderna, fick först in kommande års skörd.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
17. 17.

Skydd för kreaturen mot trolldom.

Då kreaturen släpptes på bete lades ett eggvasst föremål på tröskeln för dem att kliva över, t.ex. en gammal lie, för att inget ont skulle hända kreaturen, t.ex. förtrollning under betestiden.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
18.18.

1491

Hur man tillbringade höstkvällarna.

Om kvällarna på hösten och vintern satt gårdsfolket kring eldbrasan, och fruntimmerna spann, och då taltes om sagor och sägner.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
1919.

Västgötaknallar.

Hennes man, som var bonde, brukade skjutsa till och ifrån Norrköping, bland annat även tygpackor. Ibland skjutsade han västgötaknallar. - Att flera sådana försvunnit, talades det om, och de antogs ha blivit mördade. En bonde i Ödeshögstrakten troddes ha mördat en västgötaknalle, som legat hos honom över natten.

(Uppt:s anm.) Undertecknad, som nedskriver detta, har hört flera berättelser om att västgötar skall ha blivit mördade. Min mor från Skärkind hörde berättas i sin ungdom omkr. 1860, att en västgöte skall ha blivit mördad , och den, som misstänktes, satt länge i fängelse, men måste frigivas av brist på bevis. Han kallades sedan av folket Västgötedön.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
2020.

Sägner om Visingsös tillkomst.

Valfrid Johansson, handlande, Norrköping, broder till föregående, några år äldre, född 1888, vistats i hemmet till omkring 20 års ålder, hade hört av folk i Ödeshögstrakten berättas, att i Holaveden gjordes stora förhuggningar mot fienden, t.ex. danskarna, och att Visingsö kom till på så sätt.

Att en jätte och hans hustru, som bodde i något berg i Holaveden skulle över till släktingar i Västergötland. Jättinnan tyckte, att Vättern var väl bred att kliva över, varför jätten sparkade jord ut i sjön, så hustrun hans fick något att kliva på, då hon gick till Västergötland, och detta är Visingsö.

Skriv endast på denna sida!

1491

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
21 21.

Vattningsställe för kreaturen,

en skogsbrunn eller liknande, kallas för vättne i Ödeshögstrakten där på Vätterns östra sida, som ock är Östgötasidan.

Skriv endast på denna sida!

1491

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22 22.

Fru Lina Månsson, Åkemossen,Borgs socken, Östergötland, född 1853 i Kisa och bodde där till 19 års ålder, då hon flyttade till Norrköping och nu i 45 år bott i 16/dels mantalet Åkemossen, ägt av henne och mannen, Månsson från Gistads socken,Östergötland.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
23.22.

1491

Midsommar- och Valborgsmässoafton.

Midsommar.

Hon tjänade hos gästgivarens i Kisa, och var midsommarafton var stor dans kring en klädd stor midsommarstång. Först dansade (en vals) herrskaperna, sedan tog den allmänna dansen vid. Bord var uppdukade med mat och dryck.

Valborgsafton

Första maj.

Valborgsafton och första maj tändes en stor eld på ett berg, som kallades Matildaberget, och sköts med små kanoner, som låg där.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
24/24.

Jullekar.

Om jularna hölls juldanser och jullekar. Hon mindes ej dessa så noga, men "väva valman" och den att"inte grina eller flina eller visa tänderna"mindes hon, och även att det ofta förekom dansleken "Den lilla flickan går i valsen med röda guldband..."

Gästgivarens, åren 1870-72, var mycket hyggliga, och deras tjänare fick själva göra en stor juldans, då gästgivareparet passade upp.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
25.25.

Skydd för kreaturen mot trolldom.

Då kreaturen släpptes på bete, skulle de gå över stål, och köptes ett nytt djur till en gård, skulle det gå över stål eller svavel, som lades på tröskeln, då djuret leddes över den.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
26.26.

Beväring.

Då andra årets beväring kom hem från Malmslätt, hade de trumslagare och två förridare, och såg tåget mycket stätligt ut och hördes på långt håll.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
27:27.

De dödas julotta.

Att de döda firade julotta mitt i julnatten trodde de gamla i socknen. Detta var också fallet i Gistads socken, sade Herr Månsson, där folket i hans ungdom trodde, att de döda firade julotta klockan tolv julnatten. - Månsson född 1847.

Skriv endast på denna sida!

Östergötland
Vinda; Skerbo
Bankekind, Skärkind
N: dey
Visa, Gistad s:mar
1925

1491

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
28. 28.

Bergtagen.

Då fru Månsson var helt liten, gick en gubbe, som hette Gabriel, bort sig eller blev bergtagen. Han gick vall med en häst och kom ej hem. Hästen fanns i hagen vid så kallade Storberget, som ansågs som ett trollberg. Men Gabriel fanns ej någonstans. Men på söndagsmorgonen efter tre dagar, då klockorna ringde samman, satt Gabriel på sin förstubro, alldeles förbi av trötthet och kunde aldrig göra reda för, om han gått bort sig eller blivit bergtagen, i så fall släppt av trollen, då klockorna ringde.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
2929.

Undertecknads mor hette Kristina Charlotta Johansson, född Jansson, i Skärkinds socken år 1845 och levde hela sitt liv i Skärkind och angränsande socknar i Östergötland (på sin ålderdom en tid i Norrköping), och följaktligen även i V.Husby, där jag föddes i lägenheten Alsätter i Alsvedens häradsallmänning. - Hennes man, min far, hette Frans Gustaf Johansson , född 1838 i nu Bankekinds socken,Östergötland och tillbragt sin ungdom i denna och angränsande socknar och sedermera bosatt i V.Husby och socknar i dennas närhet. Lantarbetare, en tid ägare av en liten jordlägenhet i V.Husby.

Från dem, särskilt mor, minnes jag åtskilligt, icke förut upptecknat såvitt jag minnes rätt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
30. 30.

Visor.

I mors barndom och före hennes levnad sjöngs en visa bland allmogen, varav hon mindes det stod "Förr levde här en Engelbrekt, nu finns det ingen av hans ätt..." På ett ställe stod "Förr levde det en Gustav Wasa..." och verserna slutade med orden:"Ni förstå mig väl".

Visan, som sjöngs av de bonddrängar, som skulle försvara Norrköping år 1819, då ryssarna brände staden, kände min mor ävensom våra grannar på 1870-talet i V.Husby till och ej säkert att kännedomen kommit av litteraturen."Tobak och brännvin, länsman och stämning, ä vi inte rädda för i dag."

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
31. 21.

1491

Skämthistoria.

En dräng skulle köra en död gumma till kyrkogården och tappade kistan, som föll mot en sten och gick sönder. "Stötte ni er mor", sa drängen. "Å inte", sa gumman. - Meningen är att gumman inte svarade. Ofta frågar emellertid åhörarna, hur kunde en död gumma tala.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
39. 32.

Gasthistorier.

En person såg två gastar slåss på en kyrkogård. Den ene gasten sprang sin väg, och den segrande frågade då den person, som såg på: "Vem fick sista slängen?" "Det fick du", sa åskådaren, för att gasten skulle förfölja den andre och icke vända sig mot honom. Gasten i väg efter den andre.

Min mors matmoder en tid, Greta i Manstorp, Törnevalla, gift sista gången med Magnus Emanuelsson, Linghem vid östra stambanan (namnen få ej offentliggöras) påstod åt min mor, att hon om nätterna hörde eller kände gastar, som hon, min mors matmoder, antog vara någon av hennes avlidna män. Oaktat min mor låg inne hos sin matmoder, då gastarna kom, och gick upp på vinden för att se, om gastar var där, som matmodern påstod, så såg eller hörde hon aldrig något övernaturligt.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
33 33.

Drömmar.

Fast min mor aldrig såg eller hörde något över-naturligt, så var hon fast övertygad om, att då hon drömde om ett diande barn, så betydde det dödsfall i släkt- eller vänkretsen. Slog alltid in påstod hon.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
34. 34.

1491

Stjernarpe fiskare.

Om sin far, min morfar, en tid bosatt i Kättsätter under Skärtinge nära sjön Asplången, berättade hon, att han påstod, att såg han på sjön, då han var ute och fiskade (han hade fiske som binäring) Stjernarpe fiskare, ett bloss som for på sjön, så var han säker på, att den natten fick han ej någon fisk mer, utan kunde ro hem. - Detta bloss syntes på Roxen men kunde även visa sig på den närbelägna sjön Asplången.

Stjernarpefiskaresägen, bekant i litteraturen, kände mina föräldrar och flertalet av allmogen mycket väl till. Känd som sägen ännu 1924 i Roxenbygden.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
35-35.

Sätt att uppväcka genkärlek.

En karl var förälskad i en flicka, men flickan besvarade ej hans böjelse. Han fick då av en klok gumma ett äpple, som hon gjort något trolltyg med, så flickan skulle bli kär i karlen. Denne gav också flickan äpplet, men på en annan gummas inrådan, så kastade hon det åt en grisso. Son blev kär i karlen, som hade ett svårt arbete att komma undan hennes kärvänlighet.

Skriv endast på denna sida!

Östergötland
Hammarkind
V. Husby
nypt. år 1925

1491

nypt. G. A. Johansson
Bar. Frid. Karl
född 1846 ög.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36. 36.

Karl XII-sägner.

Min far hade av sin far, min farfar, arrendator av en Fillingegård i Svinstad, nu Bankekinds socken, lydande under det stora godset Sturefors i Östergötland, hört, att Karl XII sände hem sina stövlar att stå på rådsbodet och vara konung. Ävenså hört att Östersjöländerna, Estland och Lifland, var Sveriges kornbodar, då vi ägde dem.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
3733.

Lekar.

En lek minns jag från min barndom bestod i, att man skulle sitta stilla och inte grina, flina, visa tänder eller säga ja och nej, eller möjligen var det endast det man fick säga. Minns det ej så noga. Den, som gick omkring, han frågade, vad man köpte för den penning, som man skickat med. Han försökte på allt sätt att få den tillfrågade att bryta mot reglerna, som bland annat bestod i att t.ex. sitta och rycka i rockskörtet. Bröt man, så blev det pant. Och för att få igen dem, så fick man fullgöra alla möjliga tilldömda upptåg, ett för var pant och person.

Sista paret ut.

Leken "sista paret ut" begagnades mycket i skolan och av ungdomen i V.Husby på 1870- och 1880-talen. Förekommer väl ännu. Väl känd. Den, som ropar, säger alltid sista paret ut. Ibland så här "Sista paret ut, så får jag mig en vacker flicka eller duktig stut."

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

38 38.

Min mor talade om, att i hennes första ungdom som tillbringades i södra Skärkind, där hennes far ägde lägenheten Solbacken under Hermanshult, ett gammalt Folkunganäste påstods det, således på 1860-talet, hon föddes 1845, och var 11 år då hennes föräldrar flyttade dit från Kättsätter,Skärtinge, förekom ofta lekar, såsom en med sången:"Den lilla flickan åt skogen försvann...", "Plocka smultron under snön" och många andra sång- och danslekar, pantlekar m.m. Lekar, som jag inte i detalj känner riktigt, hur de gått till.

Den lilla flickan åt skogen försvann.

"Plocka smultron under snön" är att pojkar och flickor ställa sig i ring och ta en slant ur mun och med mun på varandra. Som pantlösen om så dömes lägges ett kläde över pojken och flickan, då de plocka smultron under snön. Är i avtagande.

Plocka smultron under snön.

Östergötland
Hammarkind Skärkind hd
Memmings

1491

G. A. Johansson
sina föräldrar

V. Husby Skärkind, Borg o. Höl Sur
Uppt. 1925

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39. 39.

Saga om räven och ugglan.

Aarne 247

Undertecknad påminner sig följande berättelser av min mor, född i Skärkind 1845.

Ugglan fick se räven gå ut på jakt och bad honom att inte röra hennes ungar. "Hurdana är de då", sa räven. "Det är de vackraste", sa ugglan. Räven tänkte verkligen att skona ugglans ungar och för att vara säker på att inte röra dem, så tog han de fulaste fågelungar han fick se, som ju var ugglans förstås. "Varför tog du mina ungar", sa sen ugglan till räven, "då du lovade att inte röra dem?" "Jag har tagit de fulaste jag såg, och du sa ju, att dina ungar var de vackraste", svarade räven.

Härav ser man, att var och en tycker bäst om sina ungar och anser dem för vackrast, tillade min mor.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
40. 40.

Skämthistorier.

En gubbe, som hela sitt liv varit anställd på en och samma herregård, rodde sin husbonde och dennes hustru, ett ungt grevepar, grevinnan utmärkt vacker, ut på herregårdens sjö. Greven betraktade därvid sin vackra hustru och sa till gubben: "Tycker du inte, att jag har en vacker hustru?" - "ÅH", sa gubben, "jag tycker min käring ä bra mycket vackrare."

Samme gubbe rodde en annan gång greven ensam ut på sjön, och greven betraktade då hur gården låg hänförande skönt på sjöstranden uti aftonsolens glans. "Tycker du inte, att jag har en vacker egendom?, sa greven då åt gubben. "Åh, den förbannade kåken har jag sett så många gånger, så dä ä inte mycke te tycke," sa då gubben åt greven.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
H. 41.

Vilsegång.

Undertecknads moder tjänade i 3 år hos Greta i Manstorp,Törnevalla socken, sista gången gift med Emanuelsson, tillhörande Östergötlands bondearistokrati. Emanuelsson ägde Linghems gård vid Linghems station. Denna Greta var gift 3 gånger och var till och med i process om att hon förgiftat en sin man. En rik, vacker, intelligent men troligen samvetslös kvinna. Hon gjorde stort bröllop, då min mor gifte sig. I alla fall högt ansedd. Detta får ej offentliggöras, då en hel massa bondesläkter invid Linköping skulle bli obehagligt berörda, om det kom ut, att den ansedda Greta anklagats för, fast gick fri, mord på en sin make.

Hon berättade för sin tjänarinna, sin förtrogna, sedermera min mor. Då jag var liten, gick jag bort mig i skogen en kväll, och förbi av trötthet, så lade jag mig under ett

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42. 42.

träd. Mina föräldrars båda drängar var ute och letade efter mig, och jag hörde den ene ropa mitt namn, men jag teg, då jag hört, att trollen brukade ropa namnet på vilsegängna för att kunna komma och ta dem. Lyckligtvis så förstod drängen, att jag kanske tänkte så, och sade: "Här har du mig Greta, så var inte rädd. Det är vi, som leta efter dig." Då svarade jag, och drängarna bar mig hem, då jag var alldeles stelfrusen och uttröttad.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
43 43.

"Generalen".

Min morfar hette Jan Månsson och ägde en gärddel i Bresätter i Skönberga, östra Östergötland. Han gick ofta under namnet Generalen och brukade åka, då han kom från Norrköping, i fullt galopp genom Söderköping, skrikande: "Häll undan. Generalen kommer åkande." Detta, "Häll undan. Generalen kommer åkande", blev ett talesätt i socknarna men torde nu vara utdött.

Min mor mindes honom från sin tidigaste barndom, en stor gubbe, som icke krusade någon.

Skriv endast på denna sida!

Östergötland
W. Husby bn
uppt. G. A. Johansson
4 år 1925

1491

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

44. 44.

En avskedspredikan.

I min mors barndom omkring 1850 i Skärkind gick ännu talet om en avskedspredikan, som prosten eller kyrkoherden Tall höll i Skärkinds gamla kyrka. I denna predikan förekom orden:"Hav tack,I gamla murar, för varje genljud I givit mitt tal", och till en gammal kyrkvaktare Läng, som varit med i krig,riktades dessa ord:"Hav tack, du gamle Läng, för varje blodigt steg du tagit för vårt land."

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
45-45.

Förebud.

Undertecknads moder brukade säga, att kliade det i högra handen, betydde det ett kärt handtag. Kliade det i den vänstra, så betydde det gott smörköp. Klåda i händerna.

Om en katt låg på sängen och pekade åt visst håll med en sin fot, så skulle det komma främmande därifrån. Katten.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
46. 46.

Skämthistorier.

Fyndiga uttryck tyckte allmogen om. Min mor berättade: En stockholmsdam frågade en flicka, som sålde fisk, vad den kostade på detta vis:"Hör du bondsnipa, vad kostar gäddsnipa?" Flickan var emellertid inte svarslös:"8 för de små och 12 för de stora, du stockholmshora."

En dalkarl tilltalade en herre och blev åthutad för att han icke höll mössan i handen medan han talade med herrn. "Ja, gör det dej nån nytta, kan ja ta av mej tröja med", sa då dalkarlen.

Skriv endast på denna sida!

Å en, Ög.

Jöd G A Johansson

1491 bez Aug Bergman
född 1859 i Häradshamm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47. 47.

Jultro och julseder.

Grovarbetaren August Bergman, född 1859 i Häradshammars socken, Östergötland, boende nu 1924 i Norrköping, men i sin ungdom tjänat i Å socken, Vikbolandet, fadern var lantbrukare. Bergman berättade:

Om jularna sattes sädeskärvar åt fåglarna. Fåglaneker.

Tomten gavs på en del ställen mat. Alla skulle ha mat under julen, t.o.m. utsattes mat till råttorna. Tomten.

Andagsmorgonen gick ungdomen omkring och sjöng Staffansvisan. Det hände de började gå redan midnattstid omkring. Ofta söp dock dessa sångare sig fulla, ty de blev bjudna traktering nästan överallt i gårdarna. Andagsmorgon. Staffansvisan

Under julhelgen dansades mycket, så kallade hopläggskalas = de deltagande betalade var och en för sig. Männen Hopläggskalas

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

betalde förstås för var och en sin flicka.

Även jullekar gjordes. Bergman mindes särskilt leken "Väva valman". Jullekar.

Bergmans far brukade gömma av julbrödet och ge dragarna på våren, då trädesbruket började. Julbröd åt dragarna på våren.

Det var tursamt, om tomten tog bostad i en gård, ty då blev den gårdens ägare eller innehavare rik. Men nya kläder, alltför granna, skulle man icke ge tomten, ty då drog han ej av rädsla att smutsa ner sig. Tomten.

De gamla trodde, att de döda firade julotta klockan tolv i kyrkan julnatten. De dödas julotta.

(Uppt:s anm.) Av min mor har jag hört, att tomten gavs ett fat julgröt i flertalet gårdar på julaftonen. Tomten.

Skriv endast på denna sida!

Östergötland
Björkekinds hd.
Kuddby sn.

1491

Uppt. av G. A. Johansson, Norrköping 1925

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
49. 49.

Diverse bruk och föreställningar.

De gamla talde om, att de sett eller hört Odins jakt. Odins jakt, där hundar var med. I Odinstomta i Kuddby har Odin bott.

Odins jakt.

Ramunder har varit en stor viking.

Ramunder.

Rå fanns.

Rå.

Midsommarstång restes. - Majeldar gjordes.

Midsommar-stång.

Majeldar.

Detta allt i Bergmans ungdom ute på Vikbolandet.

Skriv endast på denna sida!